

Een glimlach tevoorschijn toveren

Desirée van Keulen is verhalenverteller. Ze geeft vertelvoorstellingen voor uiteenlopende gezelschappen. Jarenlang werkte ze als activiteitenbegeleider met dementerende ouderen. Ze wil deze verwarde mensen met gaten in hun geheugen laten genieten van eenvoudige verhalen die inspelen op verschillende zintuigen. Zo ontstaat er herkenning en komen herinneringen bovendrijven.

Door: Saskia den Broeder

► 'In 2008 begon ik mijn bedrijf Het Verhalenrijk', vertelt Desirée van Keulen (51). 'Ik treed op voor verschillende gezelschappen. Op scholen, voor bedrijven, bij verjaardagen, bruiloften, jubilea en nog veel meer. Maar ook voor dementerende ouderen en mensen met een verstandelijke beperking. Een verhaal vertellen is iets anders dan voorlezen. Dan draag je de tekst vanuit het boek voor. Vertellen is

een podiumkunst. Je brengt het verhaal over met alleen je stem en gebaren. Via jouw verbeelding maak je die van de luisteraars wakker, zodat ze wat jij hun vertelt voor zich zien. Als verteller leer je het verhaal niet letterlijk uit je hoofd, maar breng je het scène voor scène elke keer opnieuw tot leven.' Desirée vertelt al sinds haar jeugd. 'Ik begon ermee op mijn vijftiende, als juf op de zondags-

school. Op mijn vijftienvingste ontdekte ik het vertellen opnieuw. Gaandeweg werd ik professional. Het heeft me gegrepen. Ik vind het elke keer weer fascinerend hoe je publiek zich laat meenemen. Het werkt eigenlijk bij iedereen, van jong tot oud.'

Geschikte verhalen

Voor ze fulltime verhalenverteller werd, werkte Desirée als activitei-

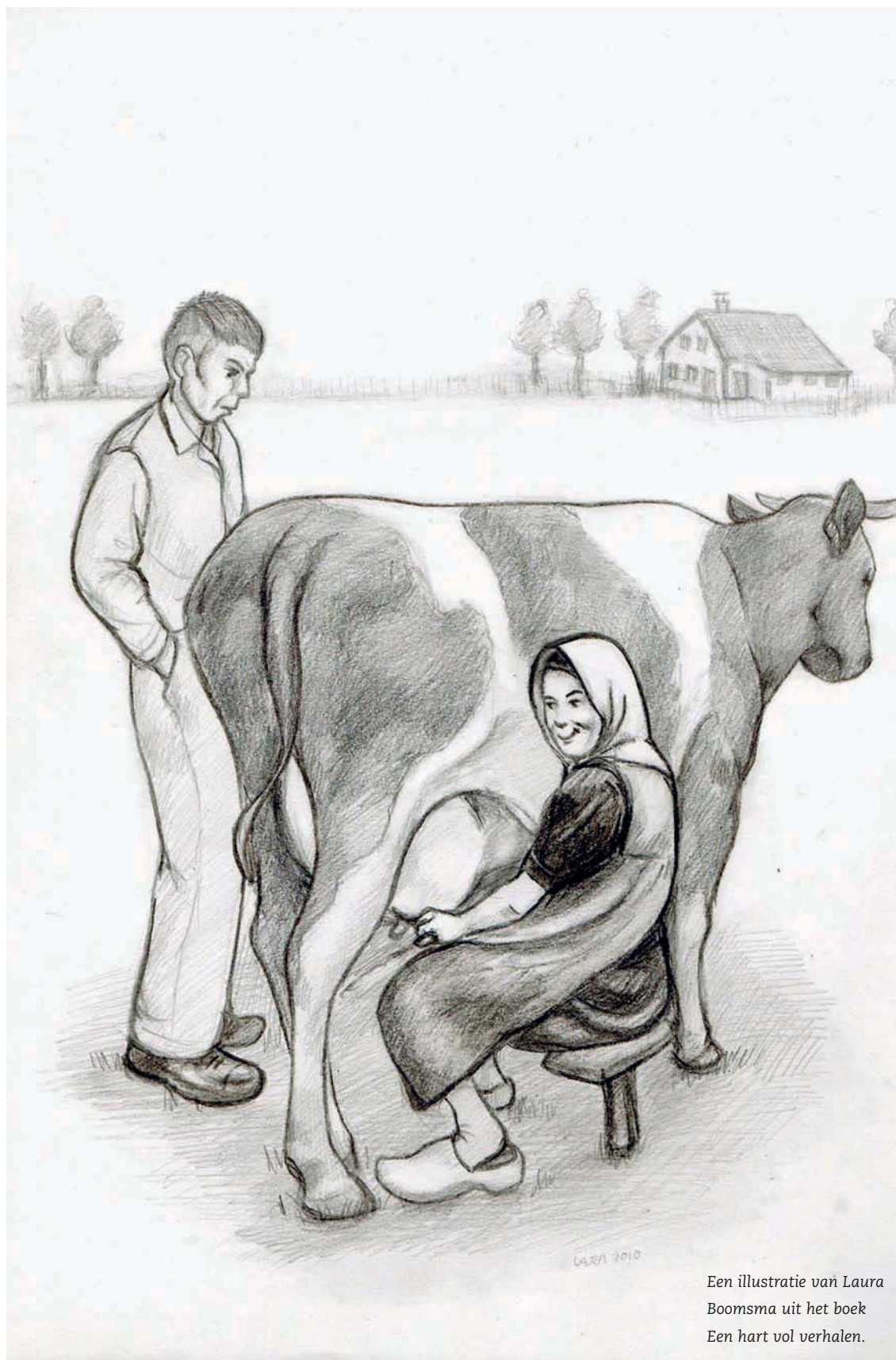

tenbegeleider in verschillende verpleeghuizen. 'Ik heb vooral veel met dementerende ouderen gewerkt. Een van de dingen die ik voor hen organiseerde waren voorleesgroepen. Daarbij merkte ik dat het erg lastig is om geschikte verhalen te vinden. Ze zijn te moeilijk of juist te kinderachtig. Steeds meer ging ik de verhalen bewerken en ze gewoon vertellen in plaats van voorlezen.' Een van de

activiteiten van Het Verhalenrijk was het maken van een boek met verhalen die aansluiten bij de leefwereld van dementerenden. Dat werd *Een hart vol verhalen*, dat onlangs bij Uitgeverij SWP verschenen is. 'Uit ervaring wist ik dat verhalen die in het verleden spelen het beste werken. Herinneringen van vroeger blijven langer bewaard. Ik wilde dat het ging over herkenbare alledaagse

situaties. De verhalen heb ik zelf geschreven op basis van eigen herinneringen die ik terug in de tijd plaatste. Ook heb ik het een en ander gedestilleerd uit wat mijn ouders, oudere vrienden en dementerende cliënten vertelden over de periode tussen 1920 en 1950. Uiteindelijk had ik twaalf verhalen gemaakt die eenvoudig waren en toch voldoende onderhoudend, en waar een prettige

Een illustratie van Laura Boomsma uit het boek *Een hart vol verhalen*.

sfeer van uitging. Ik heb ze geordend naar de vier seizoenen.'

Clou onbelangrijk

Desirée heeft de verhalen uitgetest onder ouderen. Hun reacties

waren erg nuttig. 'Soms kwamen er heel leuke aanvullingen, bijvoorbeeld over wanneer je niet mocht trouwen in het wit, of over dat ene paar schaatsen moeten delen met al je broers en zussen.'

In het boek zijn ook de illustraties van belang. 'Laura Boomsma heeft op mijn verzoek tekeningen gemaakt die heel dicht bij het boek liggen en ook los van het verhaal de moeite waard zijn, zodat ook mensen die het gesproken woord niet goed meer oppakken, via de plaatjes kunnen meegenieten. Verder heb ik in de verhalen voortdurend geheugensteuntjes aangebracht, zodat wie de draad verliest die zo weer kan oppakken. De clou van de verhalen is ondergeschikt, omdat veel dementerenden die missen. Elk afzonderlijk stukje van het verhaal is de moeite waard.'

De verhalen uit *Een hart vol verhalen* komen het beste tot hun recht als ze worden verteld. Desirée zelf en collega-vertellers doen dit regelmatig. 'Maar ook voorlezen kan prima. Het werkt extra goed als je oude voorwerpen bij de hand hebt, zoals een petroleumstelletje of ouderwetse schaatsen of klompen.'

Herkenning

De verhalen kunnen herkenning oproepen en eigen herinneringen wakker maken. 'Het is heel leuk om naar aanleiding van het verhaal met je publiek in gesprek te gaan. Voor de ouderen zelf is dat fijn, omdat ze even terugkomen in een vertrouwde wereld en aandacht en saamhorigheid ervaren. Maar ook voor degenen om hen heen, omdat je iemand beter begrijpt als je haar of zijn eigen verhalen hoort.' Over de wijze waarop je aan demeterende ouderen verhalen vertelt en met ze in gesprek kunt gaan om hun eigen verhaal los te maken, geeft Desirée workshops voor beroeps-

krachten en vrijwilligers in de zorg, voor mantelzorgers en voor collega-vertellers. 'Deze vier groepen zijn elk toch net iets anders betrokken bij de oudere. Ik wil de deelnemers aan mijn workshops meerdere mogelijkheden laten zien en hen bewust maken van eventuele valkuilen. Hoe lees je een verhaal zo levendig mogelijk voor? Wat werkt op bepaalde momenten beter: vertellen of voorlezen? Wat maakt een verhaal geschikt voor deze doelgroep? Wat kun je doen met afbeeldingen, voorwerpen en liedjes om het geheugen te activeren, en hoe vind je die? Over dat soort zaken gaan mijn workshops.'

Doorpraten

In het vorige nummer van AS is een van de hoofdstukken uit *Een hart vol verhalen* gepubliceerd. Het *boerenleven* heette dat. Desirée: 'In dat verhaal vertelt moeder Femke aan haar kinderen over haar leven vroeger op de boerderij. Over het melken van de koeien en hoe ze de knecht plaagde omdat hij haar een aanzoek wilde doen, en hoe ze uiteindelijk trouwde met de slagersjongen, de vader van de kinderen. Naar aanleiding van dat verhaal kun je doorpraten over talloze thema's. Over opgroeien op een boerderij of in de stad, over koeien in de wei of in de stal en over de andere dieren op een boerderij, over plagen, of over al dan niet zelf je huwelijkskandidaat mogen kiezen.'

Desirée hield onlangs over haar boek een presentatie voor collega-vertellers. 'Heel wat vertellers treden op in verzorgings- en verpleeghuizen en in instellingen voor verstandelijk gehandicapten. Wie

ermee wil beginnen, raad ik aan eens te gaan kijken in een huiskamer en de vertelactiviteit goed voor te bereiden samen met de activiteitenbegeleider. Je moet er tevreden mee zijn als slechts delen van het verhaal "binnenkomen", en niet raar opkijken als iemand zo ontspannen raakt dat hij of zij even indut. Als je een glimlach tevoorschijn tovert, is dat je beloning.' ◀

Ook eens een verteller uitnodigen in jouw instelling? Bij de Stichting Vertellen zijn ruim honderd vertellers aangesloten. Kijk op www.stichtingvertellen.nl.

Meer over het boek 'Een hart vol verhalen' vind je op www.swpbook.com/1366. En op de website van Desirée van Keulen, www.hetverhalenrijk.nl. Via 'contact' op haar site kun je haar mailen en vragen om meer informatie over de workshops.

